

Vídeň v čase koronaviru

Radek Fridrich

Vzpomínky aneb, když jsem kdysi studoval...

Je 3. března 2020, stojím ve Vídni na rohu ulic Wiednerhauptstraße a Laurenzgasse, dívám se do třetího patra činžovního domu s názvem *Eichenhof*, ve kterém jsem před čtvrtstoletím bydlel, lehce prší. Zatímco mi drobné kapky deště padají na přivřená víčka, vzpomínky na můj semestrální pobyt se nezadržitelně valí: vídeňská univerzita, prof. Dengler-Schmidt, přítelkyně Kateřina, studium germanistiky, přečtené knihy, vločky k snídani, velké hrnky bílé kávy, lepení koláží na kartóny, které jsem bral z popelnic u supermarketů, katedrála Stephansdom a tajemné uličky kousek od něho, dopisy, které mi z domova posílala maminka, Otto Wagner a jeho pavilony, Stadtpark a procházky v něm, studentské protesty, stávky Kurdů u Volksgarten, Píseň o Nibelunzích sledovaná z nejvyššího patra Wieneroper, jízdy v červených tramvajích, hlas, který říkal Karl-Renner-Ring, návštěvy fast foodu, nekonečné toulky po centru města, víkendové vyjížděky na Kahlenberg (pokaždé si zde vzpomenu na báseň českého básníka Josefa Svatopluka Machara), první spatřené originály obrazů Gustava Klimta a Egon Schieleho, viděné na zámku Belvedere, četba Kafkových deníků, poslech amerických kapel Dinosaur Jr., Mudhoney a Soundgarden, vaření fazolí s chilli omáčkou, vůni chodby domu *Eichenhof*, černá tlačítka výtahu, pach společné kuchyňky, obava jít na záchod po někom jiném, uklízečky s obrovskými košťaty, které zametaly vajgly hozené studenty na chodbu univerzity a má první přečtená kniha od Thomase Bernharda Staří mistři.

Kavárny aneb zatímco studenti pracují...

Ale není čas vzpomínat, je čas si Vídeň nově užít, projít, objevit případné změny. Mám na ni čtrnáct dní. Jako učitel Střední zdravotnické školy Děčín jsem zde v rámci programu Erasmus+ na výměnné stáži se svými studenty, kteří chodí denně na praxi do jednoho Seniorheimu, většinou se vracejí až k večeru a já mám čas pro sebe.

Tyto volné chvíle chci zasvětit klidným a melancholickým toulkám po kavárnách, chci znovu objevit stopy svých dávných kroků, omrknout místa, kde sedávali významní umělci. Samozřejmě musím na výstavy do Albertiny, do Mumoku a po letech navštívit Hundertwasserhaus a Kunsthaus Wien. Hlavními cíli jsou ale kavárny, malé ostrovy tlumených hovorů.

První nečekaný tip na kavárnu, který jsem dostal od jedné rumunské tutorky, bylo Café Börse, sídlící v nejvyšším patře Paláce spravedlnosti s úžasným výhledem na celé město, jenž byl lehce hyzděný několika otáčivými žlutými křídly jeřábů, která přemísťovala na nedalekém parlamentu různé kamenné bloky. Celkový ráz budovy, zejména jeho schodiště a vstupní hala, na mě působil jako doprovodné fotografie ke Kafkovu Procesu; snad jen s tím rozdílem, že budova zela (kromě ostrahy, jež mě vpustila po kontrole dovnitř), po celou dobu naprostou prázdnotou.

Do Kleines Café jsem šel zcela cíleně, tuším, že jsem snad chodila spisovatelka Elfriede Jelinek. Kromě půvabného výhledu na františkánský kostel a malé náměstí s kašnou, jsem zde zažil vzácnou chvíli, kdy zde nebylo moc hostů a starší číšník ve vzorované košili si pouštěl staré bluesmanny a pak si dal u vchodu cigárko, měl mé neskrývané sympatie.

V Café Hawelka hodně lidí jedlo. Obdivuji tu zvláštní atmosféru omšelosti. Představa, že se lidé chodí denně třeba padesát let je pro nás, pro lidi z bývalého východního bloku, nepředstavitelná. Kromě skvělé kávy melanche si z této kavárny odnáším vzpomínku na omláčené dveře, se kterými pokaždé někdo zápasil, než pochopil, že se otvírá pouze pravé křídlo a ne ven, ale dovnitř.

Do Café Bräunerhof jsem šel kvůli Thomasu Bernhardovi, který sem chodil před svými uváděnými hrami v Burgtheatru. Bylo docela plno, ne zcela nadšen jsem si sedl kousek vlevo kousek od vchodu, rušen smíchem několika ruských turistů v teplákových soupravách, kteří bohatě hodovali. Ale co se dá dělat, holt si tu krásu nevychnutám v odpolední tichosti za občasného cinknutí příboru nebo zašelestění novin, při otáčení na další stránku. Při donášce kávy, jsem se zeptal, číšníka, kde sedával Thomas Bernhard a on mi řekl, že přímo tam, kde sedím já. Zůstal jsem jak zcepenělý, husí kůže se mi rozeběhla od předloktí až po lopatky. „Ne, to není možné,“ řekl jsem, „to je náhoda“. „Náhody neexistují,“ odvětil „a trochu se usmál. Podívejte se na fotku vzadu, když mi nevěříte,“ dodal a já poté při výpravě na záchod opravdu uviděl svého oblíbeného spisovatele, jak sedí z profilu na té polstrované lavici vlevo od vstupních dveří, kterou jsem před chvílí opustil.

Za to kavárnu Central, o které jsem věděl, že byla domovskou adresou spisovatele Petera Altenberga, jako bych ani nechtěl najít. Náhle se mi zjevila v celé své impozantní velikosti a velkoleposti, osvětlená zavěšenými lustry, plná cizinců i místních, s centrálním pultem plným různě nastylizovaných zákusků. Neměla takovou zašlou patinu jako ty předešlé, působila jako malý chrám plný vůně kávy a sladkostí.

Zlom aneb konec idyly...

Zatímco jsem se toulal Vídní a moji studenti pilně navštěvovali praxi, obcházel již střední Evropu coronavirus covid 19 jako hladový vlk. Ještě nás nepokousal, ještě si nikoho z nás nevybral za oběť, ale už si brousil zuby. Celý náš pobyt v rakouské metropoli byl samozřejmě tímto strachem z nákazy poznamenán. V metru jsme znejistěli, když někdo zakašlal. Občas měl někdo roušku, nejvíce Asiaté, které jsme potkávali v centru města. V hostelu, kde jsme bydleli, bylo vše při starém. Jediné, co jsme důsledně dělali, byla častá desinfekce rukou.

Tento stav nám vydržel do 10. března, kdy začalo přibývat nakažených, zejména v Itálii, ale i v Rakousku a do toho přicházely neustále poplašné zprávy z Česka, které moji studenti neustále glosovali. Navíc naše rodné město Děčín opět sehrálo neradostný prim – mělo první nakažené v Česku, kteří se vrátili z lyžařské dovolené z Itálie a za dalších deset dní také první pokutované občany za nenošení roušky na veřejnosti.

Ale zpět do Vídně, dlouho jsem něco podobného nezažil, snad situaci kolem 11. září 2001, prostě začal jsem si postupně uvědomovat, že pandemie už je zde a nemilosrdně může každého pokousat stejně jako výše zmiňovaný vlk. Na popud celkových opatření se hostel Hütteldorf zcela vyprázdnil, občas sem zabloudil nějaký turista, ale měli jsme v podstatě pro sebe celou jídelnu i další společenské místnosti. Věděli jsme, že se náš návrat neúprosně blíží, ale návrh české vlády ho ještě urychlil, když se rozhodlo o uzavření hranic o nejbližším víkendu, kdy jsme se měli vracet domů. To už mi volala ředitelka naší školy, museli jsme si koupit nové jízdenky na vlak, panika vzrůstala. Vyřešili jsme všechny náležitosti v rámci našeho pobytu a 13. v pátek (jak symbolické) jsme šli na nádraží. Moji studenti (podotýkám devět dívek a jeden chlapec) byli celkem v pohodě, vlekli nadité kufry na kolečkách po nádražní hale Hütteldorfu směrem k výtahu, který pobral vždy tak dvě až tři najednou. A v té chvíli jsem přijal další telefonní hovor, ve kterém mi ředitelka sdělila, že všichni musíme po návratu domů do karantény.

Když jsem to oznámil svým svěřencům, jejich brek byl k nezastavení, slzy se koulely jak hrachy po jejich nalíčených tvářích, všechna ta jejich na odiv dospělost v gestech s mobilními telefony v rukou z nich spadla a najednou tu stály *úplně vobyčejný holky, vykolejený z toho, že neuvidí svoje kluky, rodiče a další blízké.*

Na vídeňském hlavním nádraží jsem se jim snažil vysvětlit, že by tu situaci měli pochopit, že jsou přece zdravotníci, ale jen jsem přiléval olej do ohně. Těšil jsem se, až přijede kýžený EC vlak z Grazu a my vyrazíme do Prahy. Což se také stalo. Ve vlaku jsme očekávali odběr krve, nebo další kontroly, ale nic takového se nekonalo. Cesta zcela klidně plynula nejprve moravskou a pak českou krajinou až do našeho hlavního města Prahy.

Návrat do Čech aneb karanténa...

Po přestupu a konečném dojezdu do Děčína jsem předal své studenty rodičům a pomalu se vydal s kufrem k domovu, který není naštěstí od nádraží daleko. I já jsem měl již přichystanou karanténu, v bytě mé tchýně, který se nachází v našem domě o patro výš, než bydlím se svou rodinou. Odemkl jsem hlavní vchod, stoupal s kufrem v pravé ruce vzhůru, potichu nadával, že tu není výtah a vzpomněl si na ta černá tlačítka ve vídeňském Eichenhofu, kde jsem teprve před pár dny a vlastně tak dávno stál. Když jsem míjel náš byt a slyšel hlásky mého šestiletého Eliáše a dvouleté Frídy, skoro jsem se rozplakal. Ve čtvrtém patře byl na dveřích bytu přilepený lísteček od mé tchýně s nápisem *Zdravím tě, klíč máš pod rohožkou.* Odemkl jsem a vešel do čtrnáctidenní samoty.

(text byl původně psán na objednávku pro České centrum v Berlíně, v rozšířené podobě je k dispozici na facebooku Radka Fridricha)